

Ugdytojų pozityvus edukacinis pokalbis kaip ikimokyklinio amžiaus vaikų harmoningo ugdymosi užtikrinimo sąlyga

Sigita Burvytė

Lietuvos edukologijos universitetas, Socialinės edukacijos fakultetas, Studentų g. 39, 08106 Vilnius, sigita.burvyte@leu.lt

Anotacija. Ugdytojų pozityvus edukacinis pokalbis ikimokyklinio ugdymo įstaigoje padeda užtikrinti vaiko gerovę. Dirbant su vaikais, jų tėvais ir pedagogais, analizuojant probleminę situaciją bei tinkamai identifikuojant problemas, jų atsiradimo priežastis, svarbu tikslingai pasirinkti, orientuoti į konkrečios problemos sprendimą pokalbio stilių, atsižvelgti į vaiko konkrečius charakterio bruožus, stengtis įsigilinti į vaiko socialinį tinklą. Tyrimo tikslas – atskleisti ugdytojų pozityvaus edukacinio pokalbio raišką, siekiant sukurti vaikams harmoningas ugdymosi sąlygas „X“ ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Tyrimo dalyviais buvo pasirinkti 7 „X“ ikimokyklinio ugdymo institucijos pedagogai ir vienas socialinis pedagogas. Tyrimo metodai – literatūros šaltinių ir dokumentų analizė, interviu raštu. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad ugdytojų pozityvus edukacinis pokalbis kaip metodas yra efektyvi ir dažna priemonė, kurią pedagogai taiko siekdami sukurti vaiko ugdymuisi harmoningas sąlygas.

Esminiai žodžiai: *pozityvus edukacinis pokalbis, ikimokyklinio amžiaus vaikai, vaiko gerovė, ugdytojai, pedagogai, ikimokyklinio ugdymo įstaiga, ugdytojų pozityvus edukacinis pokalbis.*

Įvadas

Lietuvos informavimo priemonėse pasigirsta informacija apie vis žiaurėjantį vaikų elgesį. Reikia manyti, kad šiems vaikams reikalinga tiek tėvų, tiek pedagogų bei kitų ugdytojų pagalba, siekiant jiems padėti išmokti elgtis visuomenėje ir gebėti pozityviais ir visiems priimtinais veiksmais (nežalojant savęs ir kitų) gebėti patenkinti savo poreikius. Šiame straipsnyje analizuosime pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų pozityvaus

edukacinio pokalbio svarbą, paskatinant vaikų vidinę motyvaciją ugdytis pozityvų elgesį tenkinant savo poreikius. Ikimokyklinio amžiaus vaikams reikalinga pedagogų pagalba ugdantis harmoningus charakterio bruožus, kurie padės jiems jaustis saugiai ir pasitikėti savimi.

Galima daryti prielaidą, kad žmonių gyvenimo būdas savaime nebeužtikrina vaikų harmoningai raidai reikalingų sąlygų. Pedagogams ir kitiems ugdytojams reikia domėtis vaikų raida ir siekti sudaryti jų gerovei reikalingas ugdymosi sąlygas. Šiuo laikotarpiu elgesio problemų turintys vaikai gausiai papildo socialinių problemų, apimančių tiek namų, tiek mokyklos aplinką, sąrašą. Todėl išryškėja pedagogų pozityvaus edukacinio pokalbio svarba, siekiant padėti vaikams išmokti valdyti savo sudėtingas gyvenimiškas situacijas pozityviu elgesiu. Vaikų elgesio problemas nagrinėjo įvairūs užsienio autoriai (Hyde, Shaw ir Moilanen, 2010; Paciello, Fida, Tramontano, Lupinetti ir Caprara, 2008; Bevilacqua, Carli, Sarchiapone, George, Roy ir Enoch, 2012; Link ir Phelan, 2006; Rowe, Costello, Angold, Copeiand ir Maughan, 2010; Moffitt et al., 2008; Stringaris ir Goodman, 2009 ir kt.). Taip pat nemažai lietuvių autorių analizavo su vaikų ugdymosi problemomis susijusias temas (Kvieskienė, 2005, 2007; Bitinas, 2004, 2010; Šinkariova, 2010; Žukauskienė ir Leiputė, 2015; Trakšėlyš, 2010; Radzevičienė ir Šostakienė, 2015; Giedrienė, 2015; Burvytė, 2013, 2016 ir kt.).

Tinkamu metu įvykęs pedagogų pozityvus edukacinis pokalbis su vaiku yra svarbi pagalba vaikui, siekiant sukurti harmoningai raidai reikalingas sąlygas ir užtikrinti vaiko gerovę. Ypač ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose turėtų būti gilinama si į pozityvaus pedagogų edukacinio pokalbio su vaiku metodo taikymą ir jo poveikį vaiko harmoningai raidai, siekiant užtikrinti kiekvieno vaiko gerovę. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogams bei visai bendruomenei vaikai, turintys elgesio problemų, kelia naujus edukacinės veiklos iššūkius, todėl pedagogų pozityvus edukacinis pokalbis turėtų būti nukreiptas ne tik į atskirus vaikus, bet ir į visą vaikų, jų tėvų ir kitų ugdytojų bendruomenę.

Siekiant išanalizuoti atskiros ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogų pozityvus edukacinio pokalbio taikymą kaip vaikų harmoningo ugdymosi užtikrinimo sąlygą, tiriamaisiais buvo pasirinkti „X“ ikimokyklinės ugdymo įstaigos pedagogai ir socialinis pedagogas. Tyrimu buvo siekiama atsakyti į klausimus: „Kokie darbo metodai Jums atrodo veiksmingiausi, dirbant su vaikais siekiant skatinti jų visapusišką raidą (fizinę, protinę, socialinę ir emocinę), šitaip sudarant sąlygas vaiko gerovei? Kuriais metodais Jūs dalijatės su kolegomis?“

Tyrimo objektas – pozityvus edukacinis pokalbis.

Darbo tikslas – atskleisti ugdytojų pozityvaus edukacinio pokalbio raišką, siekiant sukurti vaikams harmoningas ugdymosi sąlygas „X“ ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Tyrimo dalyviai – 7 „X“ ikimokyklinio ugdymo institucijos pedagogai ir vienas socialinis pedagogas.

Tyrimo metodai: literatūros šaltinių ir dokumentų analizė, interviu raštu.

1. Ugdytojų pozityvus edukacinis pokalbis kaip ikimokyklinio amžiaus vaikų harmoningo ugdymosi užtikrinimo sąlyga

Vaikų gerovės ir elgesio klausimai neretai tampa iššūkiu mokytojams, tėvams ir kitiems ugdytojams, nes dažnai juos apima emocijos ir jausmai, trukdantys parinkti vaikus palaikančius, pasitikėjimą parodančius ir pagalbą teikiančius žodžius, kuriuos vaikai priimtų kaip suaugusiųjų palaikymą ir mokytųsi pozityvaus elgesio, tenkinant savo poreikius. Visi vaikai siekia džiuginti savo tėvus, pedagogus ir kitus ugdytojus. Jei-
gu jiems to padaryti nepavyksta, ieško kitų, destruktivių, būdų, kaip būti pastebėtiems suaugusiųjų. Tad pedagogai ir kiti ugdytojai turi įgyti pozityvaus edukacinio pokalbio kompetencijų ir siekti vaikų harmoningos raidos, suteikdami vaikams reikalingą pagalbą.

1.1. Ugdytojų pozityvaus edukacinio pokalbio samprata

Tiek tėvai, tiek pedagogai visada siekia padėti savo vaikams, tik ar visada teikiama pagalba yra veiksminga ir padeda vaikams pasijusti gerai ir siekti harmoningai ugdytis. Dažnai dėl ugdytojų negebėjimo taikyti pozityvaus edukacinio pokalbio metodo ir padėti vaikams mokytis valdyti sudėtingas gyvenimiškas situacijas atsiranda pedagoginių, auklėjimo spragų ugdant vaikus ir siekiant jų gerovės. Pedagogams būna sudėtinga išlaikyti pusiausvyrą ir suvaldyti savo jausmus, kad galėtų būti tinkamo elgesio pavyzdys vaikams. Jiems taip pat reikalinga pagalba ir pastiprinimas ugdant vaikus ir siekiant jų gerovės. Asmenys, kurie gali padėti pedagogams, yra vaikų tėvai, specialistai, taip pat patys vaikai ir kiti pedagogai. Remiantis įvairiais statistiniais duomenimis, savireguliacijos sunkumų patiria 68 proc. vaikų, neadekvačiomis elgesio reakcijomis pasižymi 12 proc. vaikų, emocinių sunkumų turi 36 proc. vaikų, o agresyvumas pasireiškia 8 proc. vaikų (Giedrienė, 2015).

Pedagogams sunku dirbti su visa grupe ir skirti papildomo dėmesio ypatingiems vaikams. Nors pedagogas ir stengiasi, kad kiekvienas vaikas gautų visas žinias ir ugdytųsi harmoningai pagal savo individualias galimybes, daliai vaikų to dėmesio nepakanka (Karalienė, 2008). Todėl iškyla būtinybė ieškoti sprendimų, kaip reikėtų dirbti ir bendrauti su vaikais, siekiant vaikų gerovės ir harmoningos jų raidos, nes ypatingų vaikų „elgesys ar emocinis reagavimas esant įvairioms aplinkybėms ne tik sunkina jų pačių sėkmingą prisitaikymą prie aplinkos, tikslingą, kryptingą veiklą, siekiant užsibrėžtų tikslų, norų ar poreikių patenkinimo, <...> bet trikdo ir santykius su kitais žmonėmis, bendravimą ir bendradarbiavimą su jais“ (Jusienė, Raižienė, Barkauskienė, Bieliauskaitė ir Dervinytė-Bongarzoni, 2007). Todėl kyla klausimas, kokios yra pedagogų pozityvaus edukacinio pokalbio kaip metodo taikymo galimybės dirbant su skirtingais vaikais ar skirtingų vaikų grupėmis, siekiant jų gerovės.

Šiame moksliniame straipsnyje pozityvus edukacinis pokalbis suprantamas kaip ugdytojų tikslingas pokalbis su vaiku ir yra paremtas:

- edukaciniais klausimais, į kuriuos atsakydamas vaikas randa atsakymus;
- pozityviu pedagogo požiūriu į vaiką;

- pedagogo pagalba vaikui išryškinant jo asmens tapatumą ir daugiafunkciškumą;
- pedagogo kaip pozityvaus ir pagalbą vaikui teikiančio asmens pavyzdžiu.

Apibendrinant galima teigti, kad pozityvus edukacinis pokalbis – tikslingas pokalbis su vaiku, paremtas edukaciniais klausimais, pozityviu pedagogo požiūriu į kiekvieną vaiką ir pagalba vaikui išryškinant asmens tapatumą ir daugiafunkciškumą, o pedagogas yra pozityvus pagalbą vaikui teikiantis žmogus.

1.2. Ugdymo pozityvus edukacinis pokalbis ikimokyklinio ugdymo įstaigos vaikų ugdymo procese

Vaikų visapusiškos asmenybės ugdymo samprata ikimokyklinėse ugdymo įstaigose – tai sudėtingas procesas, kurio metu siekiama padėti vaikui harmoningai ugdytis. Pasak J. Dewey'o (1997), ugdymas – tai procesas, kurio metu yra perduodama informacija „bendraujant, dalijantis patirtimi ir paverčiant patirtį bendra visiems“ (Dewey, 1997). B. Bitinas (2010) ugdymą apibrėžia kaip socialinės kultūros veiksmą, kuriame susitinka praeities kultūros lobynas, dabarties asmens ir žmonijos gyvenimas ir ateities perspektyvos. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (*Valstybės žinios*, 2013, 114-5683) ugdymas apibrėžiamas kaip dvasinių, intelektinių, fizinių asmens galių auginimas bendraujant ir mokant. Tad ugdymą galima suprasti kaip procesą, kurio metu ugdytojai (tėvai, mokytojai ir kt.) perteikia vaikams sukauptas žinias, įgūdžius, vertybes, elgesio ir bendravimo bruožus, taip formuodami jų charakterius, elgesio įpročius, pažintinius gebėjimus (mąstymą, kalbą ir kt.) bei vertybes. Edukologijos srities mokslininkai (Kvieskienė, 2007; Bitinas, 2004; Targamadžė, 2016; Maceina, 1990 ir kt.) kalbėdami apie ugdymą išskiria tris ugdymo kategorijas: mokymas, lavinimas ir auklėjimas. Mokymo metu yra formuojamos vaiko pažiūros, vertybės, vystosi intelektas bei pažintiniai gebėjimai. Lavinimas suprantamas kaip visų mokymo proceso metu įgytų žinių bei įgūdžių tobulinimas. Kita svarbi kategorija – auklėjimas. L. Jovaiša (2012) auklėjimą apibrėžia kaip pagalbą ir vadovavimą žmogui per santykį su aplinka pagal vertingiausias kriterijus. Auklėjimo procesas prasideda pirmojoje visuomeninėje terpėje – šeimoje. S. Burvytė, K. Ralys ir R. Ilgūnienė (2012) auklėjimą šeimoje apibrėžia kaip asmenybės ugdymą, jo prigimties plėtojimą, dorinimą. Autoriai auklėjimą šeimoje linkę sieti su vaikų auginimu, tačiau jie pabrėžia ir daug svarbesnius bei sudėtingesnius auklėjimo tikslus: garantuoti visapusišką vaiko fizinį vystymąsi; ugdyti nuolatinio mokymo motyvus; supažindinti su visuomenės elgesio normomis; formuoti estetinį, etinį suvokimą, pagarbą tautos tradicijoms, simboliams; supažindinti su kultūra, menu, rekreacijos būdais; ugdyti komunikacinius gebėjimus; ugdyti teigiamą požiūrį į šeimą, šeiminius santykius; rengti savarankiškam gyvenimui ugdant kūrybiškumą ir bendradarbiavimą šeimos gyvenime bei pasitinkant gyvenimo sunkumus ar problemas (Burvytė, Ralys ir Ilgūnienė, 2012). Vėliau, vaikui patekus į ugdymo instituciją, auklėjimas vyksta viso mokymo proceso metu.

Analizuojant ikimokyklinio ugdymo įstaigos ugdymo procesą ir jo ypatumus, svarbu pabrėžti, kad ugdymo procese dalyvauja visa socialinė aplinka: tiek šeima, tiek ikimo-

kyklinio ugdymo ir kitos ugdymo institucijos, tiek masinio informavimo priemonės ir pan. Kiekviena socialinė aplinka sau kelia individualius ugdymo tikslus bei uždavinius, pavyzdžiui, ikimokyklinio ugdymo įstaigų tikslas – „plėtoti dvasines, intelektines ir fizines asmens galias, ugdyti aktyvų, kūrybingą, atsakingą pilietį, įgijusį kompetencijas, būtinas sėkmingai socialinei integracijai ir mokymuisi visą gyvenimą“ (*Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos*, 2008, Nr. ISAK-2433), uždaviniai: intelekto lavinimas, drausminimas, fizinis, meninis, dorovinis lavinimas ir kt. Bendras ugdymo tikslas – ugdyti visapusišką (harmoningą) asmenybę.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos vaikų ugdymas – toks procesas, kuris padeda asmeniui įgalinti save visuomeniniame gyvenime. Ugdymo procese dalyvauja visa socialinė aplinka – ji suteikia vaikui žinias, formuoja įgūdžius, supažindina su vertybėmis, elgesio normomis ir kt. (Trakšėlys, 2010). Nors vaikų ugdymas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje yra vientisas procesas, edukologijos srities mokslininkai išskiria tris ugdymo kategorijas: mokymą, lavinimą, auklėjimą. Išskirtos kategorijos leidžia detaliau pažvelgti į asmens ugdymo procesą. Analizuojant ikimokyklinio ugdymo įstaigos vaikų ugdymo ypatumus, siekiant sukurti vaikų gerovei palankią aplinką, svarbi pedagogų komunikacija. Šiame etape vaiko gerovė suprantama kaip galimybė ugdytis fiziškai, socialiai, emociškai, o tam reikalingos atitinkamos aplinkos sąlygos. Šiame straipsnyje nagrinėjamas vienas iš svarbiausių veiksnių – ugdytojų pozityvus edukacinis pokalbis.

1.3. Pozityvus edukacinio pokalbio reikšmė ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, siekiant vaiko gerovės

Ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogo ir socialinio pedagogo veikla yra plati, todėl yra sudėtinga išskirti veiksmingiausias metodus dirbant su vaikais ir siekiant jų gerovės. Šiame moksliniame straipsnyje analizuojama edukacinio pozityvus pokalbio siekiant vaiko gerovės ikimokyklinio ugdymo įstaigoje svarba, kurią gali užtikrinti pozityvi pedagogų tarpusavio, pedagogų ir tėvų, pedagogų ir vaikų tarpusavio komunikacija. Kadangi vaikus ugdome pavyzdžiu, todėl veiksmingi yra tarpusavio bendradarbiavimu grįsti metodai, kuriuos tikslingai ir planingai taiko tiek pedagogas, tiek socialinis pedagogas, tiek tėvai. Planingas ir tikslingas ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogo ir (ar) socialinio pedagogo bei tėvų veikimas siekiant tvaraus pokyčio vaiko gyvenime turi būti paremtas pozityvus pokalbio ir vaiko žiniomis bei vaiko kaip asmens tapatumo pažinimu (Burvytė, 2013). Pozityviu edukaciniu pokalbiu ugdytojai siekia padėti vaikams rasti pozityvius problemų sprendimus, kurie paskatintų pozityvius socializacijos pokyčius. Pasitelkus veiksmingą edukacinio pokalbio metodą galima ne tik padėti vaikui formuoti pozityvios socializacijos gebėjimus, bet ir sudaryti sąlygas mokytis užsiimant prasminga, kūrybinga veikla ir atskleisti savo talentus, taip pat nuo mažens mokytis prisidėti prie visuomenės gerovės.

Ugdytojai, pasitelkdami konkrečius pozityvaus edukacinio pokalbio metodus, siekia sudaryti vaikui sąlygas pozityviai socializacijai ir saviugdai. Šis procesas yra vadinamas intervencija – išorinis įsikišimas į tam tikrą vyksmą, sąveiką, sistemą. Ugdytojai dalyvauja vaikų saviugdoje, siekdami padėti vaikui mokytis pozityviai ir kritiškai mąstyti, įgyti gebėjimą valdyti sudėtingas situacijas bei ugdytis savarankiškumą (Burvytė, 2016). Pozityvaus, palaikančio ir pasitikėjimu paremto ugdytojų pokalbio su vaiku metu yra sudaromos sąlygos ne tik keisti destruktivyvų elgesio modelį į pozityvų, bet ir galimybė pajusti ugdytojų pasitikėjimą, o tai padeda vaiko pozityviai socializacijai. Vykstant esminiams vaiko elgesio pokyčiams, atsiranda pozityvus elgesys, svarbus įsitvirtinti ir adaptuotis prie kintančių aplinkos sąlygų ir sėkmingai perprasti ir priimti visuomenės normas bei vertybes ir moralines nuostatas.

Apibendrinant galima teigti, kad norėdami padėti pagrindus intervencinei sistemai, ugdytojai turi užmegzti tvirtą, draugišką, abipusiu pasitikėjimu grįstą santykį su vaiku ir kitais jo ugdytojais. Šis santykis yra intervencijos pagrindas – be jo neįmanomas joks teigiamas pokytis (Gvaldaitė ir Švedaitė, 2005). Tik atsiradus pasitikėjimu bei supratimu grįstam ryšiui, asmuo gali įgauti daugiau pasitikėjimo savo jėgomis, daryti atitinkamas išvadas dėl savo elgesio modelio ir ryžtis pokyčiams, kurie, nors ir vyksta lėtu tempu, bet yra laipsniškai formuojantys tvirtą socialinę sistemą ir iš esmės yra viso darbo pagrindas.

1.4. Socialinio pedagogo ir pedagogo pozityvus edukacinis pokalbis ir jo taikymo galimybės ikimokyklinio ugdymo įstaigoje

Vaikų ugdymas – bendrosios kultūros dalis, todėl svarbus yra tiek pedagogų tarpusavio, tiek pedagogų ir socialinių pedagogų bei tėvų tarpusavio bendravimas ir bendradarbiavimas, kurį stebi vaikai.

Ugdytojai taiko įvairius metodus, kad padėtų vaikui visapusiškai ugdytis. Vienas iš vaikų ugdymo būdų yra asmeninis suaugusiųjų elgesio pavyzdys, o kitas ne mažiau svarbus metodas yra konsultavimas, paremtas pozityvaus edukacinio pokalbio principais.

Ugdytojo gebėjimas perduoti informaciją yra geras pavyzdys vaiko saviugdai. Tiek pedagogai, tiek socialiniai pedagogai turi gebėti konsultuoti vieni kitus ir tėvelius perduodami informaciją, paremtą faktais, ir užduodami edukacinius klausimus, į kuriuos atsakant surandami atsakymai. Gebėjimas konsultuoti ir padėti yra viena esminių pedagogų ir socialinių pedagogų kompetencijų, kurios padeda vaiko kaip asmens tapatumo ir dugiafunkciškumo saviraiškai įvairiose gyvenimiškose situacijose (Stringaris ir Goodman, 2009). Tai iš esmės yra ne tik priemonė, padedanti išsiaiškinti probleminės vaiko ugdymosi situacijos aspektus, bet kartu suteikia pagalbos ieškančiam vaikui informacijos ir padeda jam pastebėti probleminės situacijos įveikos pozityvius būdus. Konsultavimu iš esmės „siekama asmens situacijos pokyčio, veiksmingo problemų sprendimo. Taigi konsultavimas yra, visų pirma, intervencijos procesas“ (Gvaldaitė ir Švedaitė, 2005). Šiam procesui įgyvendinti reikalingas tarpusavio supratimas, noras bendradarbiauti ir

siekti kuo produktyvesnės ne tik probleminės situacijos analizės, bet ir jos veiksmingo sprendimo būdo paieškos.

Vaikai yra nepajėgūs vieni įveikti raidos krizių – jiems reikalinga tėvų pagalba. Pozityviosios tėvystės šalininkai (Burvytė, 2013), aptardami vaikystės amžiaus iššūkius ugdytojams, teigia, kad vaikystėje ir jaunystėje reikalinga patirti kuo daugiau įvairių potyrių, kurie nežalotų vaiko nei fiziškai, nei morališkai, kurie nesutrikdytų vaiko natūralios emocinės, protinės, fizinės ir socialinės asmenybės raidos ir atitiktų vaiko amžių. Pagrindinis iššūkis tėvams ir kitiems ugdytojams – sudaryti tam tinkamas sąlygas. Įvairialypiai, pozityvūs amžiaus tarpsnio raidą atitinkantys potyriai suteikia galimybę asmenybei atpažinti naują situaciją bei atitinkamai ją įvertinti ir pasirinkti tinkamą elgesį. Tai yra žmogus įgyja gebėjimą protauti. Tad tėvai privalo atpažinti ir reaguoti į vaiko raidos pokyčius bei atitinkamai keičiant savo ir vaiko elgesį sudaryti tinkamas sąlygas raidos problemų (raidų krizių) sprendimui.

Svarbu pabrėžti, kad pozityvų edukacinį pokalbį turi gebėti taikyti pedagogai ir socialiniai pedagogai, nes jie vadovauja vaikų grupės edukacijai. Svarbu žinoti, jog „grupės vadovo gebėjimas analizuoti grupės procesą yra esminis jo vadovavimo grupei instrumentas“ (Gvaldaitė ir Švedaitė, 2005). Tik tuomet bus lengviau išgryninti vaikų poreikius bei rasti būdų vaikų ugdymo proceso produktyvumui užtikrinti. Darbo su vaikų grupėmis tikslas – „formuoti socialinius įgūdžius (Gvaldaitė ir Švedaitė, 2005). Per veiklą formuojami įvairaus pobūdžio įgūdžiai, kurie įtvirtina socialinį prisitaikymą.

Dirbant su vaikais, siekiant sukurti jų gerovei palankias ugdymosi sąlygas yra svarbu išsiaiškinti asmens polinkius ir įtraukiant į mėgstamą veiklą padėti tobulėti, ugdytis įvairiomis kryptimis. Jei tai bus teatras, tai jo metu didesnis bus ne tik meninio talento ugdymas, bet kartu ir emocinio intelekto plėtojimas, atspindėjimas įvairiuose socialiniuose kontekstuose. Didelę reikšmę darbu su vaikais, siekiant jų gerovės, turi patirtinis ugdymas, kurio metu grupės vaikai ugdomi pasitelkdami kokį nors intensyvų patyrimą. Dažniausiai tai būna fiziškai sudėtingi žygiai ar užduotys gamtoje (Gvaldaitė ir Švedaitė, 2005). Tokio užsiėmimo esmė yra suteikti galimybes grupės vaikams veikti kartu, bendradarbiaujant aptarti ir priimti įvairius sprendimo būdus, reikalingus iššūkiams įveikti (Burvytė, 2016). Svarbu paminėti, jog jos veiksmingos elgesio, auklėjimo problemų turintiems vaikams, todėl patartina į tokias grupes įtraukti mokymosi ar elgesio problemų turinčius vaikus (Gvaldaitė ir Švedaitė, 2005). Tai veikla, kuri ne tik moko bendradarbiauti, bet ir padeda įgyti palankesnių adaptacinių įgūdžių veikti kartu su grupe. Todėl išryškėja ugdytojų pozityvaus edukacinio pokalbio svarba organizuojant įvairių vaikų grupių užimtumą, siekiant jų gerovės.

Pedagogai ir socialiniai pedagogai, dirbdami su vaikais, taiko ir *socialinio tinklo metodą*. Jis apibrėžiamas „kaip sąsajų sistema; kaip komunikacijos tinklas; kaip individų taikoma strategija; kaip socialinių ryšių forma“ (Gvaldaitė ir Švedaitė, 2005). Tai leidžia įsigilinti ir atkreipti dėmesį į tai, kas artimoje aplinkoje su vaiku palaiko ryšius. Socialinio tinklo modelyje išskiriamos dvi kategorijos. Pirminis tinklas, arba neformalusis,

į kurį įeina šeima, giminės, draugai, kaimynai, kai kuriais atvejais ir ugdymo įstaigos bendruomenės nariai. Tai leidžia pamatyti artimus vaikui žmones, su kuriais reikia taip pat dirbti norint padėti vaikui siekiant jo gerovės, leidžia suprasti, kodėl jis teikia pirmenybę konkrečioms draugams, kas juos sieja, taip pat pamatyti santykius su šeima, kita artima aplinka. Ir antrinis tinklas, dar vadinamas formaliuoju, kuriame ryšiai yra organizuojami. Šiam tinklui priklauso socialinės institucijos (ikimokyklinio ugdymo įstaigos, mokyklos ir kt. ugdymo įstaigos (Gvaldaitė ir Švedaitė, 2005). Tai intervencija, kuri padeda pažinti vaiko aplinką ir kaip jis jaučiasi joje, kad būtų galima pasirinkti tinkamiausią problemų sprendimo strategiją, kuri paremta pozityviu edukaciniu pokalbiu. Daugeliu atvejų tai, kokius pozityvius edukacinius klausimus pateikia vaikui, kuriam siekiama teikti pagalbą, priklauso nuo paties socialinio pedagogo ar pedagogo. Tinkamai pakreipus pozityvaus edukacinio pokalbio procesą, galima išsiaiškinti kai kuriuos aspektus, kurie leidžia sužinoti, į ką vaikas ar tėvas / mama yra linkęs kreiptis pagalbos, kuo jis pasitiki. Įvairaus pobūdžio situaciniai, hipotetiniai klausimai leidžia išsiaiškinti vaiko probleminės situacijos sprendimo būdą. Svarbu lanksčiai, atsižvelgiant į situaciją, užduoti įvairaus pobūdžio klausimus.

Daugeliu atvejų pedagogo ar socialinio pedagogo pozityvus edukacinis pokalbis grindžiamas pastangomis perteikti vaikui, kad ne tiek svarbios yra problemos, kiek jis pats ir žmonės, su kuriais bendrauja. Taip parodoma, jog pagalbą gali suteikti asmenys, kuriais pasitikima savo socialiniame tinkle, ar institucijos, galinčios padėti, suteikti informacijos ir pan.

Pasitelkiant visus metodus ar iš dalies jais remiantis, galima vėliau taikyti intervenciją ir numatyti aiškius veiklos žingsnius, siekiant padėti vaikui išmokti valdyti sudėtingas gyvenimiškas situacijas. Todėl galiausiai taikomas *atvejo analizės metodas*, kuris iš esmės leidžia socialiniam pedagogui ir pedagogui gilintis į konkretų atvejį, konkretizuoti problemą bei išsigrąžinti veiklos žingsnius, kurie įgalintų artimus vaikui žmones ir vaiką bendradarbiauti. Socialinis pedagogas turėtų būti atsakingas už veiksmų koordinavimą, specialistų funkcijų paskirstymą, visos situacijos stebėjimą ir priežiūrą, tačiau būtina, kad padėtų ir kiti specialistai, institucijų atstovai, kurie kartu galėtų sudaryti multidisciplininę komandą ar bendradarbiavimo tinklą (Gvaldaitė ir Švedaitė, 2005). Siekiant vaiko gerovės, taikant atvejo analizės metodą, svarbus tiek socialinio pedagogo ir pedagogų tarpusavio bendradarbiavimas bei gebėjimas įgalinti tarpusavyje sugyventi tėvus ir vaikus, užtikrinant vaikų ugdymosi harmoningas sąlygas.

Renkantis metodą iš anksto yra numatoma proceso eiga, kurios yra tikslingai siekiama. Galima teigti, jog kiekvienas metodas suponuoja sąmoningą tikslą, veiklą (veiksmų sistemą), reikiamas priemones, objekto kitimo procesą ir pasiektą tikslą (metodo taikymo rezultata), be kurio iš viso neįmanoma subjekto veikla (Galkienė ir Cijūnaitienė, 2007). Todėl, prieš užmezgant pokalbį su vaiku, siekiant jo gerovės, reikia nusistatyti iš dalies tikslą, kurio būtų siekiama. Dažnai reikalinga, jog būtų užkirstas kelias vienpusiško elgesio įsitvirtinimui vaiko asmenybės struktūroje; būtų padedama vaikui, siekiant

jo gerovės, harmoningai ugdytis: būti tiek fiziškai stipriam, maistančiam, socialiam ir emociškai tvirtam.

Pokalbiai su vaiku, siekiant jo gerovės, turi būti nuoširdūs. Tiek socialinis pedagogas, tiek pedagogas savo elgesiu vaikui turi stengtis parodyti, jog yra jį palaikantis žmogus, kuris nori padėti surasti sudėtingų problemų sprendimus (Rupšienė, 2004). Todėl viena-reikšmiškai pokalbio metu jaučiamas pasitikėjimas ir rodomas nuoširdumas turi suteikti galimybę vaikui atsiverti. Kadangi vaikai dažnai pasižymi skirtingais dominuojančiais charakterio bruožais, tokiais kaip nepasitikėjimas kitais ar savimi, negatyvus požiūris į aplinką, yra reikalingas nuoširdumas, rodantis, jog ne visi asmenys yra linkę pakenkti, o atvirkščiai – yra pasiryžę padėti.

Kitas svarbus aspektas yra tas, jog socialinis pedagogas ir pedagogas turi ne tik nuoširdžiai bendrauti su vaiku, bet kartu ir stengtis nesmerkti jo dėl netinkamo elgesio, bandyti išsiaiškinti šio elgesio priežastis, paskatinusias taip elgtis, ir siekti jam padėti rasti pozityvius sudėtingų situacijų sprendimus (Rupšienė, 2004). Iš esmės yra svarbu, jog būtų tiksliai išsiaiškintos problemos, jog būtų formuluojamos atitinkamos išvados, siekiant identifikuoti problemos atsiradimo priežastis, paskatinusias konkrečias elgesio apraiškas. Pasak A. Freemano ir M. A. Reinecke (2007), jeigu vaikas yra linkęs išreikšti agresiją aplinkai, galimos problemos šeimoje, susijusios su auklėjimo stiliumi, tėvų / globėjų asocialiu elgesiu ir pan. Anot mokslininkų, specifinis auklėjimo stilius yra glaudžiai susijęs su elgesio problemomis. Ypač didelės įtakos turi fizinės bausmės šeimoje, po kurių vėliau buvo pastebimas agresyvus vaiko elgesys. Taip pat menkai išreikšta šiluma auklėjimo metu, per menkas įsitraukimas, nesistengiant užmegzti artimo ryšio su vaiku, vėliau siejama su opozicinio neklusnumo sutrikimu vaikystės laikotarpiu (Freeman ir Reinecke, 2007). Todėl sprendžiant problemas reikalinga vaiko socialinio tinklo analizė, kuri vėliau leistų apsvarstyti galimus intervencinius žingsnius. Galimas bendradarbiavimo numatymas su tėvais / globėjais, kitais specialistais, kurie gebėtų padėti užtikrinti vaiko, siekiant jo gerovės, esminius elgesio pokyčius.

Kartu svarbu atkreipti dėmesį ir į patį pozityvaus edukacinio pokalbio su vaiku, siekiant jo gerovės, stilių. Yra svarbu rasti tinkamus poveikio būdus: vieniems reikia reiklumo, o kitiems – švelnumo. Reikia žinoti, su kuo kalbėti griežtai, o su kuo švelniai (Rupšienė, 2004). Kalbant su vaiku, kiekvienas specialistas turėtų pasitelkti savo išvalgas ir nuspėti, koks pozityvaus edukacinio pokalbio stilius yra efektyvesnis ir labiau padedantis užmegzti pasitikėjimu grįstus ryšius su vaiku, siekiant jo gerovės. Reikalinga pažinti vaiko, su kuriuo užmezgamas pozityvus edukacinis pokalbis, charakterio bruožus, kurie leidžia nuspėti tolesnę bendravimo eigą.

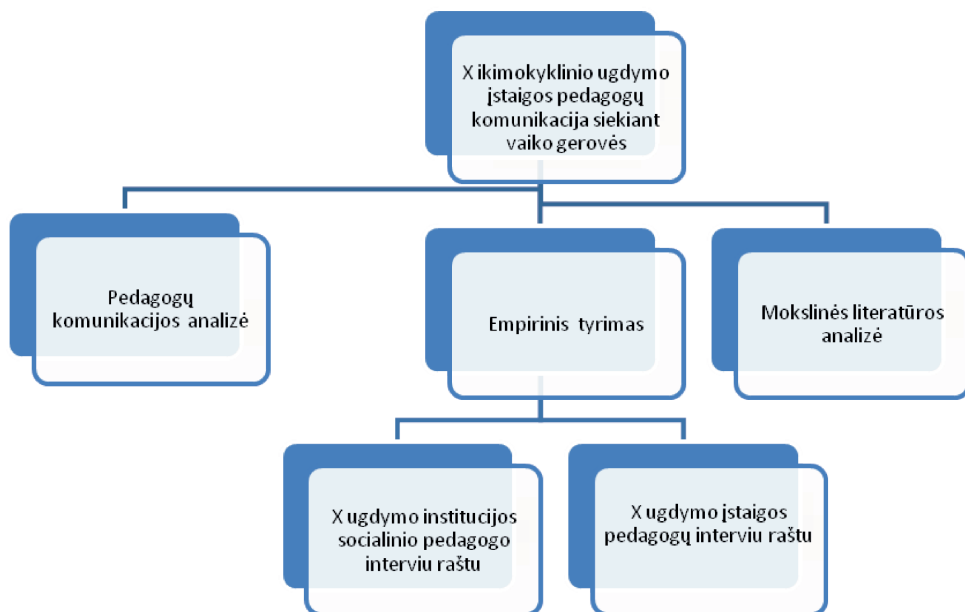
Apibendrinant galima teigti, jog pozityvaus edukacinio pokalbio kaip metodo taikymas dirbant su vaikais, jų tėvais ir pedagogais, siekiant vaiko gerovės, turi būti tikslingas, orientuotas į konkrečios problemos sprendimą. Pozityvaus edukacinio pokalbio su vaiku metu turi būti užtikrintas nuoširdumas. Norint taikyti tinkamą pozityvaus edukacinio pokalbio stilių, reikalinga pažinti vaiko konkrečius charakterio bruožus. Kartais tam

galima pasitelkti specialistus. Vienas esminių dalykų, taikant pozityvaus edukacinio pokalbio metodą su vaiku, yra gebėjimas nesmerkti vaiko dėl konkrečių netinkamo elgesio apraiškų, agresyvaus elgesio apraiškų, o stengtis įsigilinti į jo socialinį tinklą, analizuojant probleminę situaciją bei tinkamai identifikuojant problemas, jų atsiradimo priežastis. Tokiu būdu yra lengviau ne tik užmegzti darbinius ryšius su vaiku, bet kartu ir siekti bendradarbiavimo su vaiko artimosios aplinkos asmenimis – tėvais / globėjais bei kitais pedagogais.

2. Tyrimo metodologija ir tyrimo rezultatų analizė

2.1. Tyrimo metodologija

Konceptualusis tyrimo modelis leidžia geriau suvokti tyrimo proceso eigą, nagrinėjamus objektus, problemas ir jų tarpusavio ryšius. Tyrimo konceptualusis modelis formuojamas remiantis išsikeltais tyrimo uždaviniais ir bendra tyrimo struktūra (žr. Pav.).

Pav. Tyrimo konceptualusis modelis

Tyrimo metodai. Pirmasis tyrimo metodas – mokslinės literatūros analizė, taikoma siekiant išskirti pagrindinius interviu raštu metodo klausimus, kad būtų galima iširti pedagogų komunikacijos ypatumus, siekiant vaiko gerovės.

Antrasis tyrimo metodas – interviu raštu. Interviu raštu (jo principas ir forma) buvo priimtinausias siekiant atsakyti į išsikeltus klausimus. Metodo pasirinkimą lėmė tai, kad šiuo metu visuotinai pripažįstama (Bitinas, Raupšienė ir Žydzūnaitė, 2008), jog interviu raštu yra pagrindinis duomenų rinkimo metodas. Pasak B. Bitino (2004), kokybiniai

tyrimai reiškia, kad analizuojami kokybiniai duomenys, išreikšti žodine forma, teiginiais ar kategorijomis, ir vertinami subjektyviai. Siekiant gauti nešališką informaciją, pateikti atvirieji klausimai, leidžiantys tiriamiesiems patiems išskirti pagrindines problemines tiriamo objekto vietas.

Tyrimo dalyviai. Tiriamąją imtį sudaro „X“ ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogai ir socialinis pedagogas – tai asmenys, tiesiogiai dirbantys su vaikais, todėl itin susiję su vaikų gerove. Tyrimo metu apklausti 7 ikimokyklinio ugdymo pedagogai ir 1 socialinis pedagogas. Visi specialistai dirba toje pačioje „X“ Vilniaus miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Tiriamųjų charakteristikos: du priešmokyklinės ugdymo grupės pedagogai, du pedagogai, dirbantys su 4–5 metų vaikais, dar du dirbantys su 3–4 metų ir vienas – su 3 metų vaikais pedagogai bei socialinis pedagogas. Tiriamieji pasirinkti neatsitiktinai – tai tie pedagogai, kurie labiausiai analizuoja ir gilinasi į tinkamą informacijos žmonėms pateikimą, siekiant vaiko gerovės „X“ ikimokyklinio ugdymo institucijoje. Tai asmenys dalyvavę seminare „Kaip paskatinti vaikų kūrybingumą ir norą pažinti juos supančią aplinką?“ ir uždavę daugiausiai klausimų, susijusių su žodžių poveikiu kitam žmogui.

Tiriamoji imtis leidžia įsigilinti ir sužinoti pagrindines problemas, vertinant bei lyginant subjektyvią tiriamųjų nuomonę. Tiriamiesiems pateikti atvirieji klausimai, kuriais siekiama gauti kuo platesnius ir kuo laisvesnės formos atsakymus. Interviu raštu klausimai buvo formuluojami siekiant įvertinti „X“ ikimokyklinio ugdymo institucijos pedagogų komunikaciją, siekta identifikuoti problemines sritis bei sužinoti pedagogų ir socialinio pedagogo nuomonę apie jų pačių komunikacijos ypatumus, siekiant vaiko gerovės.

Tyrimas buvo atliktas 2017 m. rugsėjo–spalio mėnesiais.

Atliekant tyrimą buvo laikomasi K. Kardelio (2007) išskirtų pagrindinių tyrimo etikos principų: garantuotas anonimiškumas ir konfidencialumas. Tyrimo metu buvo laikomasi darbo etikos: tyrimo dalyviams pateikti klausimai nebuvo žeidžiantys jų orumą, nediskriminavo ar kitaip nežemino.

2.2. Ugdytojų išskirti tinkamiausi darbo su vaikais metodai, kuriais pedagogai dalijasi tarpusavyje, siekiant vaikų visapusiškos raidos (fizinės, protinės, socialinės ir emocinės)

Šiuo klausimu buvo siekiama atskleisti tiriamųjų taikomus darbo su ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus sėkmę patiriančiais ar išgyvenančiais nesėkmę, turinčiais elgesio ar emocinių problemų ar tiesiog susidūrusiais su sudėtingomis gyvenimiškomis situacijomis vaikais (žr. Lentelę). Pedagogai galėjo išsakyti savo nuomonę, aptarti sukauptas darbo patirtis, leidžiama jiems patiems išskirti situacijas ir joms pasirinktus tinkamiausius, vaikų gerovę atliepiančius ugdymo metodus. Klausimu „Kokie darbo metodai Jums atrodo veiksmingiausi, dirbant su vaikais, siekiant skatinti jų visapusišką raidą (fizinę, protinę, socialinę ir emocinę), taip sudarant sąlygas vaiko gerovei? Kuriais

metodais Jūs dalijatės su kolegomis?“ siekta išsiaiškinti veiksmingus metodus, kurie įgalina vaiką veikti, kurti, tobulėti ir kaupti savo gyvenimiškąją patirtį.

Lentelė

Pedagogų nuomonė apie tinkamiausius metodus dirbant su vaikais ir siekiant jų visapusiškos raidos (fizinės, protinės, socialinės ir emocinės)

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	ĮRODANTYS TEIGINIAI
POKALBIS SU VAIKU GIRDINT KITIEMS VAIKAMS	Su sėkmę patiriančiais vaikais	Grupinės diskusijos	„<...> dažnai mėgstame diskutuoti apie draugystę, atsiprašymą, draugą <...>“ „<...> šitaip aš pažįstu jų mąstymo eigą, tarpusavio santykius ir matau, kuriam vaikui kur reikia padėti klasėje.“
		Individualūs pokalbiai	„<...> dažnai kalbuosi su vaikais ir pastebiu kiekvieno vaiko pasiekimus ir stiprybes, išskirtinumus.“
	Su nesėkmę patiriančiais vaikais	Grupinės diskusijos	„<...> dažnai tenka juos raminti, drausminti, kai žaidžiame grupėmis <...>.“
		Individualūs pokalbiai	„<...> kalbuosi asmeniškai ir kartais nušoku į kaltinimą, gąsdinimą <...>.“
	Su vaikais, turinčiais elgesio problemų	Grupinės diskusijos	„<...> visada tenka netinkamai besielgiančius vaikus drausminti ir raminti bei ugdyti kitų vaikų toleranciją <...>.“
		Individualūs pokalbiai	„<...> stengiuosi su jais kalbėtis, pastebėti, ką jie padaro gerai, bet dažnai pakeliu balso toną ir drausminu <...>.“
ŽAIDIMAI	Situacijų žaidimai	Situacijų žaidimai pagal temas	„Būna pateikta situacija, kurios siužetas yra suvaidinamas. Paskui mėgstame pagalvoti apie tai, kokie sprendimo būdai galimi konkrečioje situacijoje. Jei reikia – pervaidiname.“
	Situacijų sužaidymas		„Sukuriu netinkamo elgesio situaciją ir paprašau sužaisti taip, kad abu vaikai esamoje situacijoje jaustųsi gerai <...>.“
INDIVIDUALUS POKALBIS	Individualus pokalbis	Pokalbis su vaiku girdint kitiems vaikams	„Naudoju įvairius metodus, tačiau patį efektyviausią nurodyčiau pokalbio metodą.“

Informantai išskyrė efektyvius metodus, kurie vaikus nuramina ir netrukdo bendroms veikloms. Tiriamųjų atsakymuose dominavo pagalbos vaikams metodai, leidžiantys ikimokyklinukams nusiraminti, kai juos apima stiprios emocijos, kai jie ima reikšti savo

agresiją kitų vaikų atžvilgiu, kai netinkamai elgiasi su kitais, turinčiais elgesio problemų. Pedagogų tarpusavio komunikacijoje dominuoja pokalbiai apie vaikų gerovę skatinančius metodus, kurie taikomi netinkamam elgesiui valdyti. Taip pat specialistai vienas su kitu dalijasi patirtimis, kaip keisti ugdymo procesą, kad šis taptų lengvesnis. Vienas būdų – kryptingi pokalbiai apie netinkamą vaikų elgesį su visa jų grupe. Kai kurie pedagogai atsakomybę už netinkamą vaiko elgesį dalijasi su pačiu vaiku, pavyzdžiui: „*Mes šiandien pykomės.*“ Kiti specialistai atvirksčiai – nepasako vaikams apie jų netinkamą elgesį: „*Jūs, vaikai, nekreipkite dėmesio ir pasitraukite nuo jo toliau, kai jis atiminėja žaislus.*“

Pedagogai pokalbiams su vaikais ieško kūrybiškų temų, kurias sužaidybina: „*Noriu, kad vaikai sužaistų problemines situacijas ir apsikeistų vieni su kitais vaidmenimis, man svarbu, kad jie patys patirtų ir išgyventų gyvenimiškas situacijas, kuriose dėl jų atsiduria kiti vaikai.*“ Taip siekiama, kad auklėtiniai norėtų žaisti, kad jiems būtų smagu, kad užduotys būtų įtraukios. Buvo užsiminta, jog prireikus pasitelkiama ir kitų specialistų pagalba. Dažnai įtraukiamas psichologas, sveikatos specialistai, socialiniai pedagogai, logopedas. Pedagogų tarpusavio komunikacijos tyrimas atskleidė, kad kolegos dažniausiai ieško metodų, kurie suteiktų vaikams galimybę ugdytis jų emociniam intelektui ir gebėjimui patenkinti savo poreikius žodžiu: „*Kai kalbamės su kolegėmis, pastebime, kad vaikai nemoka reikšti savo emocijų. Norėdami gauti norimą žaisliukų rėkia, mušasi arba verkia, bet nepasako žodžiu ir nesugeba susitarti su draugu.*“ Visi pedagogai, su kuriais kalbėtasi, paminėjo vaikų gerovę trikdančias pačių jų asmenines savybes, pavyzdžiui, negebėjimą reikšti savo jausmų: „*Mes kalbamės ir dalijamės patirtimi su pedagogėmis, kaip padėti vaikams mokintis įvardinti jausmus, juos identifikuoti, mėginti juos atpažinti ir suprasti.*“

Viena auklėtoja paminėjo pedagogų profesionalumą, kai siekiama vaikų gerovės perduodant informaciją tėvams: „*kai išgirstu koleges kalbant tėvams apie tai, koks jų vaikas buvo blogas ar blogai elgėsi, man tai – auklėtojų neprofesionalumas. Jeigu aš taip pasakau tėvams, tai skaitau kaip savo klaidą, kurią turiu stengtis ištaisyti. Dažniausiai apie problemišką vaikų elgesį visada pasakau tėvams, bet apie tai pasakau, kad šiandien mes pykomės.*“

Minėti pavyzdžiai parodo, kad pedagogai analizuoja vieni kitų elgesį, tarpusavio bendravimą ir santykį ne tik su vaikais, bet ir su jų tėvais. Tėvai yra patys svarbiausi žmonės, esantys šalia vaiko, jie turi gauti tikslią informaciją apie tai, kas vyko ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, kaip elgėsi jų vaikas ugdymo institucijoje. Informacijos pateikimas tėvams, pavyzdžiui, „*mes šiandien pykomės*“, parodo, kad pedagogas ir vaikas dalijasi tarpusavio atsakomybe dėl susiklosčiusios situacijos.

Kitas pakankamai efektyvus metodas – situacijų žaidimai, kuriuos išskyrė priešmokyklinio ugdymo pedagogės. Pasak pedagogų, jie dalijasi tarpusavio patirtimi: „*Šiam metodui yra pasitelkiamos konkrečios situacijos, kurios suvaidinamos. Tokiu būdu ugdomas ne tik empatiškumas, gebėjimas įsijausti į kito asmens poziciją, bet ir vaikas turi galimybę mokytis spręsti problemines situacijas kitaip, nes aš pasiūlau kitokius galimus šios problemos sprendimus ir pasakau, kad kitą kartą vaikai juos pasirinks, nes jie protingi ir ras*

savo šiai problemai tinkantį sprendimo būdą, kuris nežaloja kitų vaikų ir jo paties, tai bus socialiai priimtinas būdas. Paskui su vaikais viską aptariame. Tokiu būdu patikrinu, kaip jie tai suprato, šitaip gaunu grįžtamąjį ryšį ir žinau, ką kitą kartą reikės daryti kitaip, o kas nepasiteisino. Sužaidybinant gyvenimiškas situacijas galima gauti grįžtamąjį ryšį ir patikrinti tai, ką vaikai suprato iš tos situacijos, kokia yra padaryta pažanga ir pan.“

Nepaisant to, jog buvo nurodyti keli, respondentų nuomone, efektyvūs metodai, dirbant su vaikais, kurie netinkamai elgiasi tam tikrose situacijose, pokalbis įvardytas kaip pats efektyviausias pagalbos vaikams, siekiant jų gerovės, būdas. Išryškėjo, kad pedagogai tarpusavyje dalijasi savo turima patirtimi apie pokalbio metodo taikymo galimybes siekiant išsiaiškinti „*vaiko poreikius, netinkamo elgesio priežastis, pažinti konkrečias problemines situacijas, <...> įsigilinti į vaiko pozityvaus ir destruktivaus elgesio pasirinkimų strategiją. Aiškumo siekiama ir tokiais klausimais kaip „Kas yra tavo geriausias draugas?“; „Kodėl jis ar ji?“; „Kodėl patinka eiti į darželį?“; „Jei turėtum galimybę pasiimti vieną draugą į filmą, tai kurį pasiimtum?“ ir pan. Tokio pobūdžio klausimai leidžia sėkmingai įsigilinti į vaiko socialinį statusą ir emocinę savijautą grupėje, tai leidžia atrasti probleminius taškus, ypač darželio aplinkoje“.*

Pedagogams komunikuojant svarbią vietą užima pokalbio kaip metodo, taikomo bendraujant su vaikais, aptarimas: „*Dirbant su vaikais, turinčiais elgesio problemų, pokalbis yra veiksmingas, nes galima pritaikyti tiek formalų, tiek neformalų stilių, tokiu būdu stengiantis ne tik suprasti jo pasirinkimus, mąstymą, bet iš tiesų mėginti jį suprasti. Jei vaikas nemėgsta konkrečios veiklos, tai gali būti signalas, kad galbūt yra gilesnė probleminė priežastis, nei tiesiog veiklos nemėgimas.“* Tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad pedagogas, užduodamas efektyvius klausimus, gali vėliau rasti daugiau veiksmingų problemos sprendimo būdų, nusistatyti konkrečius faktus, kuriems analizuoti reikalinga strategija, jei siekiama sukurti vaiko gerovei palankią aplinką.

Pedagogai tarpusavyje aptaria pokalbių su vaikais metodus, analizuoja sužaidybinimo situacijas, aptaria pokalbio su vaikais temų pasirinkimo galimybes. Tyrimo duomenų analizė parodė, kad pedagogų tarpusavio komunikacija leidžia greičiau surasti tinkamas priemones vaikų ugdymo probleminėms situacijoms spręsti. Be to, patys pedagogai bendraudami sukuria galimybes keistis patirtimi ir mokytis vieniems iš kitų. Daugeliui gerai žinomą pokalbio su vaikais ir jų tėvais metodą kiekvienas pedagogas taiko skirtingai, remdamasis savo sukaupta patirtimi, žiniomis ir nuostatomis. Pedagogų tarpusavio komunikacija leidžia vieniems kitus pažinti ir kolegų patirtis pritaikyti savo paties darbe. Visi tiriamieji išskyrė, kad pedagogams dirbant su skirtingais vaikais, siekiant jų gerovės, dažniausiai taikomas pokalbio metodas. Tai leidžia daryti išvadą, jog pokalbis kaip metodas yra efektyvi ir dažna priemonė, kurią pedagogai taiko dirbdami su vaikais ir jų tėvais bei kitais pagalbos specialistais, kai siekiama sukurti vaiko ugdymuisi harmoningas sąlygas.

Išvados

1. Mokslinės literatūros analizė atskleidė, kad pozityvus edukacinis pokalbis – tikslingas pokalbis su vaiku, paremtas edukaciniais klausimais, pozityviu pedagogo požiūriu į kiekvieną vaiką ir pagalba vaikui išryškinant jo asmens tapatumą ir daugiafunkciškumą, o pedagogas yra pozityvus pagalbą vaikui teikiančio žmogaus pavyzdys.

2. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad pedagogai tarpusavyje aptaria pozityvių edukacinių pokalbių metodo pritaikymo galimybes su skirtingais vaikais, analizuoja sužaidybimo situacijas, aptaria pokalbio su vaikais temų pasirinkimo galimybes. Pozityvaus edukacinio pokalbio su vaikais ir jų tėvais metodą kiekvienas pedagogas taiko skirtingai, remdamasis savo sukaupta patirtimi, žiniomis ir nuostatomis. Pozityvus edukacinis pokalbis kaip metodas yra efektyvi ir dažna priemonė, kurią pedagogai taiko dirbdami su vaikais ir jų tėvais bei kitais pagalbos specialistais, kai siekiama sukurti vaiko ugdomuisi harmoningas sąlygas.

Literatūra ir šaltiniai

- Bitinas, B. (2004). *Hodegetika*. Vilnius: Kronta.
- Bitinas, B. (2010). Meilė Lukšienė: ugdyti žmogų demokratijai = Meilė Lukšienė: How to Educate People to Live Under Democracy. *Pedagogika*, 100, 17–19.
- Bitinas, B., Rupšienė, L. ir Žydzūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija: vadovėlis vadybos ir administravimo studentams*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė.
- Burvytė, S. (2016). Tėvų, auginančių ikimokyklinio amžiaus vaikus, pozityviosios tėvystės suvokimas. *Socialinis ugdymas: mokslo darbai*, 3(44).
- Burvytė, S. (2013). Šeimos ir ikimokyklinio ugdymo institucijų bendradarbiavimas: pozityviosios tėvystės skatinimo aspektu = Cooperation between Family and Ppeschool Education Institutions From the Aspect of Promoting Positive Parenting. *Socialinis ugdymas: mokslo darbai. Ugdymas šeimoje*. 3(35)
- Burvytė, S., Ralys, K. ir Ilgūnienė, R. (2012). *Ugdymo šiuolaikinėje šeimoje konceptas*. Vilnius: Edukologija.
- Dewey, J. (1997). *Experiece and education*. New York: Touschstone.
- Freeman, A. ir Reinecke, M. A. (Eds.). (2007). *Personality disorders in childhood and adolescence*. Wiley.
- Galkienė, A. ir Cijūnaitienė, A. (2007). Mokymo metodų taikymo veiksmingumas ir populiarumas. *Pedagogika: mokslo darbai*, 87, 77–85.
- Giedrienė, R. (2015). *Raidos sutrikimai ir vaiko socializacija. Monografija*. Lietuvos edukologijos universiteto leidykla.
- Gvaldaitė, L. ir Švedaitė, B. (2005). *Socialinio darbo metodai*. Vilnius: Spauda, 196 p.

- Hyde, L. W., Shaw, D. S. ir Moilanen, K. L. (2010). Developmental precursors of moral disengagement and the role of moral disengagement in the development of antisocial behavior. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 38(2), 197–209. Prieiga per internetą: <http://link.springer.com/article/10.1007/s10802-009-9358-5/fulltext.html>.
- Jovaiša, L. (2003). *Hodegetika: auklėjimo mokslas*. Vilnius: Agora.
- Jusienė, R., Raižienė, S., Barkauskienė, R., Bieliauskaitė, R. ir Dervinytė-Bongarzoni, A. (2007). Ikimokyklinio amžiaus vaikų emocinių ir elgesio sunkumų rizikos veiksniai. *Visuomenės sveikata = Public health*, 4(39), 46–54.
- Karalienė, R. (2008). *Elgesio ir emocijų sutrikimų turinčių vaikų ugdymo pradinėje mokykloje modelis. Magistro darbas*. Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas.
- Kardelis, K. (2007). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Lucilijus.
- Kvieskienė, G. (2005). *Pozityvioji socializacija. Monografija*. Vilnius: VPU leidykla.
- Kvieskienė, G. (2007). *Pozityvioji socializacija kaip ugdymo paradigma*. Vilnius: VPU leidykla.
- Lietuvos Respublikos Seimas. (2013). Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija (2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-45). *Valstybės žinios*, 140-7095.
- Link, B. G. ir Phelan, J. C. (2006). Stigma and its public health implications. *The Lancet*, 367(9509), 528–529. Prieiga per internetą: <http://www.fopme.scuegypt.edu.eg/projects/etalc/html/content/lancet/PIIS0140673606681841.pdf>.
- Maceina, A. (1990). *Pedagoginiai raštai*. Kaunas: Šviesa.
- Moffitt, T. E., Arseneault, L., Jaffee, S. R., Kim-Cohen, J., Koenen, K. C., Odgers, C. L. et al. (2008). Research Review: DSM-V conduct disorder: research needs for an evidence base. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49, 3–33. Prieiga per internetą: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2822647/pdf/nihms162727.pdf>.
- Paciello, M., Fida, R., Tramontano, C., Lupinetti, C. ir Caprara, G. V. (2008). Stability and change of moral disengagement and its impact on aggression and violence in late adolescence. *Child Development*, 79(5), 1288–1309. Prieiga per internetą: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.vpu.lt/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=ff0ad712-74b7-48a9-965b-9587f3cc5387%40sessionmgr4001&vid=1&hid=4112>.
- Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos*. (2008). Nr. ISAK-2433 [žiūrėta 2014 m. vasario 18 d.]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/web/lt/pedagogams/ugdymas/ugdymo_prog.
- Radzevičienė, L. ir Šostakienė, N. (2015). Raidos sutrikimų turinčių ankstyvojo amžiaus vaikų emocijų raiška ir plėtotė šeimoje. *Tiltai*, 69(4), 81–93.
- Rowe, R., Costello, E. J., Angold, A., Copeland, W. E. ir Maughan, B. (2010). Developmental pathways in oppositional defiant disorder and conduct disorder. *Journal of Abnormal Psychology*, 119(4), 726. Prieiga per internetą: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3057683/pdf/nihms-209474.pdf>.
- Rupšienė, L. (2004). Individualus socialinių pedagogų darbas su vengiančiais lankyti mokyklą mokiniais = Individual Work of Social Pedagogues With Students Avoiding School Attendance. *Pedagogika: mokslo darbai*, 70, 175–180.

- Šinkariova, L. (2010). *Vaikų ir paauglių psichopatologija*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
- Targamadzė, V. (2016). Geros mokyklos koncepcija: sampratos naratyvas. *Tiltai*, 74(2), 53–61.
- Trakšėlys, K. (2010). Tėvų įtraukimas į aplinkos pedagogizavimą taikant andragogines sistemas. *Socialinių mokslų studijos*, 4(8), 57–68.
- Žukauskienė, R. ir Leiputė, O. (2015). *Vaikų ir jaunimo globos namų auklėtinių ir vaikų, gyvenančių su abiem tėvais, emocinių ir elgesio problemų ypatumai*. Prieiga per internetą: <https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/13358/2223-4748-1-SM.pdf?sequence=1>.

Positive Educational Dialogue of Educators in an Institution of Pre-school Education as a Precondition for Ensuring Child Welfare

Sigita Burvytė

Lithuanian University of Educational Sciences, Faculty of Social Education, 39 Studentų Str., LT-08106 Vilnius, Lithuania, sigita.burvyte@leu.lt

---

Summary

The aim of the article is to reveal the expression of positive educational dialogue among educators seeking for child welfare in institution “X” of pre-school education. The object of the research is positive educational dialogue. The article consists of the introduction, scholarly literature analysis, research methodology and the analysis of research results, conclusions and recommendations, the list of literature.

The current scientific article extensively explores communication of the teachers of pre-school education institutions and social pedagogues seeking to assure overall child education and the required learning environment. A positive educational dialogue of educators in a pre-school education institution helps to assure child welfare provided an appropriate communication style, directed towards the solution of a specific problem, is purposefully selected considering specific character traits of a child, trying to perceive the social network of the child, analysing the problem-based situation, as well as properly identifying the problems and reasons of their occurrence.

The research methods include analysis of scholarly literature and legal documents, as well as the method of interview and content analysis. The research participants are 7 teachers of institution “X” of pre-school education and one social pedagogue.

The research results reveal that teachers discuss the possibilities of applying the method of positive educational dialogue with different children, analyse the possibilities of making situations game-like, as well as discuss the possibilities of the choice of topics for conversation

with children. Dialogue as a method is an effective and frequent means that teachers use in creating favourable conditions for harmonious child education. The informants distinguished parent groups in accordance with the priorities given to child education: excellent familiarity with a child, awareness of their inclinations for drawing, sport, free creation and acting; a group of parents who claimed that their children did not have any interests and this attitude prevented them from recognising their children's talents; and finally, parents who did not know about their children and could not distinguish their talents, abilities and inclinations.

Keywords: *communication, child, child welfare, parents, teachers, institution of pre-school education, positive educational dialogue of educators.*

Gauta 2017 10 10 / Received 10 10 2017
Priimta 2017 10 15 / Accepted 15 10 2017